

347.91/95

ДАНО У НОВИ ИНВЕНТАР бр. 174/1
јануара 1942 год.
Београд.

ЦИБ. д.
36446

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ.

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НА-
РОДНА СКУПШТИНА РЕШИЛА, И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И
ПОТВРЂУЈЕМО:

ЗАКОН

о уређењу аграрних одношаја у ново-ослобођеним
пределима.

Члан 1

Закон овај прописује правила, по којима се имају расправити они имовни одношаји, који су за време владавине турске постојали код тако званих господарских и насељених чифличких земаља у ново - ослобођеним пределима, између господара или чифлик-сајбија, који су од таквих земаља вукли извесне какве користи, и између оних, који су те земље држали и радили.

Члан 2

За господарске (агалучке) земље сматрају се оне, код којих су они, који земљу држе и раде,

6.9.

давали за то господарима неку дажбину, било у новцу, маслу, сиру или плодовима земље одсеком (годишњину), или девети део у плодовима земље (деветак); но код којих земаља господар имао права, да земљу издаје другоме на обрађивање, или да врсту дажбине мења, пошто су такве земље сматране као баштина оних, који их држе и раде.

Члан 3

Под чифликом у правном смислу ове речи разуме се зиратна земља, која се обрађује и са ње плод збира сваке године.

Величина је чифлика код земље прве каквоће од 70—80; код земље друге каквоће од 100, и код земље треће каквоће од 130 дулума. Дулум има у дужини и ширини по 40 обичних корачаји, или 1.600 квадратних аршина.

Но обично под чифликом разуме се земља заједно са зградама, које су на њој подигнуте, као и стока, кошеви, алати за обделавање и друге принадлежности, потребне за обрађивање (експлоатацију) закупљеног добра.

Члан 4

Насељене чифличке земље оне су, које су насељеници (закупци) држали и радили непрекидно 10 година пре него што је настала срп-

ска власт у ново-ослобођеним пределима, и зато давали другима (чифлик-сајбијама) два децетка, петину, трећину и до половине плодова земље или известан број раденика.

Ове земље сматране су као својина чифлик-сајбија, и ови су их могли, коме су хтели, на обрађивање давати, па и врсту дажбине мењати.

Члан 5

Сваки онај, који је на годину дана пре, него што је у ново-ослобођеним пределима настала српска власт, држао и радио господарску земљу под каквом дажбином, по самом овом закону ослобођава се ове дажбине и сматра се за сопственика исте земље, но под условом, да господару, који је неку корист од такве земље вукао, да за ово накнаду.

Члан 6

Код чифличких земаља само они, који су те земље без прекида десет година држали и радили под каквом дажбином, по самом овом закону, ослобођавају се те дажбине, и постају сопственици тих земаља, но под условом, да чифлик-сајбијама, који су неку корист од тих земаља вукли, даду за ово накнаду.

Члан 7

Оним чифличким кућама, које су чифличку земљу обрађивале мање од 10 година пре него

што је настала српска власт у ново - ослобођењим пределима, дужни ће бити по овом закону чифлик - сајбије по местној цени уступити од земље, коју су исте куће обрађивале, поред куће и окућнице и по пет дана орања (1600 хвадратних хвати дан орања) на сваку главу пореску.

Члан 8

Осим господарских и насељених чифличких земаља, о којима је реч у чл. 2 и 4 овога закона, са свима другим неоспореним земљама, као и са оним насељеним чифличким земљама, које чифличке куће не пристану да одкупе по предходећем чл. 7, господари или чифлик-сајбије моћи ће располагати као са чистом својином. Но само у случају, ако те земље у року од пет година, рачунајући од дана, кад овај закон почне да важи, хтедну продати, дужни ће их бити предходно понудити становницима места, у којима се те земље налазе; па ако ови не би пристали, да их по равну цену одкупе, моћи ће их другоме продати. По истеку пак овога рока од 5 година продаја не подлежи никаквом ограничењу.

Члан 9

Накнада господарима и чифлик - сајбијама за земље, које по чл. 5 и 6 овог закона пре-

лазе у својину оних, који су их обрађивали, одређиваће се према количини средњег годишњег прихода, који су господари односно чифлик - сајбије имали од земаља, за које им се право примања разних дажбина, не спори од стране оних, који те земље држе и раде.

Члан 10

Све сталне дажбине везане за господарску или насељену чифличку земљу, било да су у новцу или у натури, било ма какве врсте, могу се одкупити.

Члан 11

Сваки, који по овом закону постаје неограђен сопственик господарске земље, може једном за свагда исплатити сталне приходе и дажбине од своје земље како на поједином комаду тако и на више, ако такви терети постоје. Но у случају, ако више њих држе заједно такву земљу и заједнички су плаћали дажбине, одкуп се не може појединце извршити, но укупно, по договору самих оних, који су те дажбине заједнички давали.

Члан 12

Само с пристанком господара могу сопственици и поједине комаде земље од терета одкупљивати и на рокове исплаћивати. Но и поједини

од њих може примити на се целокупну исплату, и у том случају он има према осталим учесницима право на накнаду онога, што је за свакога од њих дао. А сваки од ових може свој део за себно исплатити.

Члан 13

Сопственици таквих земаља моћи ће се са господарима, који имају права на те дажбине, сами за одкупну цену погодити. И уговори који би се овако погодбом између пунолетника закључили, не ће се моћи ни под каквим изговором кварити, било да је цена одкупа виша или нижа од оне, каква се одређује у чл. 9 овог закона.

Члан 14

Стараоци малолетних и других под старатељством стојећих господара моћи ће без процене комисије или вештака добровољним споразумом уговорити начин исплате дажбина, које припадају лицима, којима су они стараоци. Но у свима овим случајима дужни ће бити да слушају мишљење у земљи живећих сродника оних лица, којима они управљају, ако их има.

Члан 15

Кад се дотичне странке не могу да погоде о цени одкупа, онда ће се ствар расправити према члану 26 овог закона.

Члан 16

По доле означеном основи оцењиваће се годишњи приход оних дажбина, које нису одређене у новцу, него су се имале плаћати у натури (жито, пасуљ и т. п.).

Члан 17

Што се тиче оваквих прихода и дажбина, које се састоје у извесном делу рода, који се сваке године од земље збира, учиниће се погодба преко званичне комисије, и односно суд учиниће оцену преко вештака према ономе, што та земља може обично годишње да доноси (види чл. 26).

Члан 18

У свима случајима, када се одређивање годишњег прихода мора чинити преко комисије или вештака, и ако се одкуп има свршти између страна, које имају право слободно погађати се, то онај, који земљу држи и ради, може пре тога приватно учинити господару понуду сумом исплате; и у случају ако се понуда не прими, трошкове комисијске односно вештачке подносиће једна или друга страна, према томе, како се буде нашло, да је цена понуђена довољна или не.

Члан 19

У случају кад би таква добра поред означеных терета (право на откуп) била посебно

оптерећена приватним или државним теретима (интабулацијама и т. п.), онда ће се цене одкупна полагати код надлежне власти, која ће по измирењу интабулисаних поверилаца издати остатак одкупне суме прећашњем господару дажбина.

Члан 20

Све, што је у чл. 11—19 овог закона закључно речено за господарске земље, вреди и за насељене чифличке земље.

Члан 21

Средњи годишњи приход (види чл. 9 овог закона) одређује се по исказима и једне и друге интересоване стране за земље, о којима спора нема. Према томе оне интересоване стране, које нису комисијама, одређеним указом Књажевским од 22 марта 1879 а на основу закона од 19 јануара исте године, своје представке поднеле, дужне ће бити да поднесу своје пријаве окружним комисијама, које ће се на основу овог закона одредити, и то у времену од дана, кад комисије почну радити, па за једну годину. Не учине ли то у овом року, вредиће искази друге пријављене стране.

Члан 22

Окружне комисије одредиће се Књажевским указом и биће састављене из једног председника и два члана.

Члан 23

Задатак ових окружних комисија биће, да примају пријаве и тражбине односно земаља, у колико исте већ нису (чл. 21) комисијама поднесене; да према исказима обадвеју страна изводе за сваки поједини случај средњи годишњи приход; да према томе одређују накнаде господарима и одкупне цене за земље, које се сељанима уступају, као и рокове исплата тих сума.

Решења комисијска по свима овим предметима извршна су и противу њих нема места жалби.

Члан 24

Где год се искази интересованих страна о имовном одношају какве земље не слажу, где би на пр. они, који земљу раде, наводили, да је земља била под деветком, док би напротив имаоци тапија тврдили, да је земља њихова чиста својина, да је била под трећином и т. п., онде ће комисија покушати, да обе стране наравна, и тако спор о својини земље одклони. Не успели у томе, она ће стране решењем својим упутити надлежном окружном суду, да суд спор о својини пресуди.

Члан 25

Ако се податци интересованих страна односно прихода од оних земаља, о којима нема спора, или је суд предходно спор расправио

(чл. 24), јако разилазе, и комисија не успе, да те несугласице изравна и средњу цифру изнађе, она ће позвати дотичне странке, да свака са своје стране избере по два лица, која не смеју бити ни у колико у ствари интересована, и ова четири овако изабрана лица придружиће се комисији као чланови, у којој ће при расправљању ствари и одређивању средње цифре имати глас као и остали чланови комисије.

Сваки члан комисије, ако није државни званичник, дужан ће бити на захтев дотичне странке а према § 259 законика о поступку судском у грађанским парницима предходно да положи заклетву.

Члан 26

Цифре средњег годишњег прихода од свију земаља, око којих спора нема, комисија ће сабрати; и у случају, ако је дажбина била у новцу, помножиће са 7, а иначе, ако се састојала у натури, помножиће са 8. Производ, који се на тај начин добије представљаће накнаду, коју су нови сопственици дужни платити онима, који су девето, трећину или неки приход у новцу и т. п. од тих земаља примали. Но ако би онај, који по овом закону има примати накнаду у натури, хтео накнаду ову да замени новчано, то ће се средња цена оваквих дажбина у натури за последњих осам година пре него што је српска

власт у ново-ослобођеним пределима настала помножити са 7 и производ ће представљати новчану накнаду.

Одређена накнада исплатиће се најдаље у року од три месеца после решења комисијског.

Члан 27

Ко не би био у стању дати одређену накнаду ни у новцу ни у натури у року одређеном у предходећем члану 26, за тога ће комисија односно суд решити, да ту накнаду положи у годишњим ратама, и то најдаље у течају за пет година од решења комисијског, и да са сваком ратом дужан буде платити и закони интерес (§ 602 грађ. зак.) било у новцу било у натури, рачунајући интерес од дана, кад истече рок од три месеца, одређен поменутим чланом 26 овога закона.

Ове рате на рокове, комисије односно судови одређиваће према имовном стању поједињих села или лица.

Члан 28

Но ако би код насељених чифличких земаља чифлик-сајбије хтели и даље такве земље да задрже, они ће моћи то учинити; но само ће у том случају дужни бити од тих земаља уступити чифличким кућама поред куће и окућнице још и по пет дана орања (види чл. 7) на сваку поредску главу.

Земљу ову чифличке куће платиће чифликајбарама, и то код земље прве каквоће дан орања по 20 динара, код земље друге каквоће по 10 динара и код земље треће каквоће по 6 динара рачунајући. Исплата овако уступљене земље има се извршити у року одређеном у предходећем члану 27.

Члан 29

Сви они, којима се накнада по овом закону досуди, докле год им се иста не исплати, имају закону залогу на оне земље, од којих су вукли какве користи и које земље по овом закону постају својина оних, који су их држали и радили.

Члан 30

Новце за исплату комисијом одређене накнаде прикупљаће од појединих државне власти, и стараће се, да се поједине рате исплате господарима на време комисијом одређено.

А накнаду у натури прикупљаће од појединих општинске власти, а државне власти водиће над тим надзор и стараће се, да се у присуству њиховом поједине рате са припадајућим законим интересом исплате господарима на време одређено.

Члан 31

Ако обе интересоване стране у року чл. 21 одређеном не поднесу своје пријаве комисији,

она ће своје решење изрећи према исказима пријављене стране, поступивши у томе по овом закону.

Одређену накнаду, док се господар не пријави, наплаћиваће државне власти, и чуваће је као депозит за пет година, од дана кад овај закон почне да важи; и ако се до тог рока онај, коме је накнада одређена, не пријави, припашће државној каси.

Члан 32

У случајима, где би било спора о својини или приходу (користима) од земаља, на које се овај закон односи, па комисија према чл. 24 овог закона не успе, да спор одклони, дужни су они, који сада те земље не држе, а право својине на њих полажу, а тако исто и они, који извесне користи од земаља траже, но ове им споре они, који земље обрађују, да поднесу надлежном окружном суду своје тужбе најдаље за две године дана по истеку рока, одређеног чл. 21 овог закона за подношај пријава окружним комисијама.

По истеку горњег рока ничија се тражбина код суда више примити не ће. Они, који земље држе, постаће сопственици тих земаља без накнаде; а земље, које се налазе на руковању код државних власти и које су издате под закуп и т. п. на обрађивање, припашће држави.

Члан 33

Док не истече рок одређен чл. 21 овог закона за поднашање пријава комисијама, судови не ће примати тужбе односно земаља, на које се овај закон односи, где би било спора о својини или приходу од земље, осим оних тужаба, које им буду од комисије упућене (чл. 24).

Члан 34

Они господари и чифлик - сајбије, који су услед прошлог српско - турског рата оставили или напустили користи, које су вукли од господарских или чифличких земаља, моћи ће ове користи у приход тражити само од оног времена па у напред, кад затраже и докажу саму својину на напуштено и ратом непоништено добро и на остављено и напуштено право.

Члан 35

У оцењивању доказа у споровима, који на основу овог закона пред суд дођу, судови ће се управљати по досадањем правном обичају у ново-ослобођеним пределима, а у колико не би било обичаја у појединим приликама, управљаће се по прописима законика о поступку судском у грађанским парница ма од 20 фебруара 1865 године.

Члан 36

Пошто судови расправе спорове о имовним одношајима земаља, који пред њих дођу, они ће

са својим решењем повратити парничаре комисији, да она количину накнаде, односно цену одкупна одреди. Но ако комисија међу тим престала буде дејствовати, судови ће сами пресудити питање о накнади односно одкупну, држећи се прописа овог закона.

Члан 37

Оноштаји, о којима је реч у другом одељку члanka XXXIX берлинског уговора од $\frac{1}{13}$ јула 1878 (збор. 33, стр. 62), не спадају под наређења овог закона. Те односе према истом чланку имаће да реши српско-турска комисија.

Члан 38

Под наређења овог закона не спада ни приход од планина, шума и утрина, пошто по турским законима господари и чифлик - сајбије нису могли добити тапије на утрине и шуме сеоске, нити на планине, удаљене од села, већ је свако село и чифлик могло имати само онолико шуме и утрине, колико је за сеоску стоку потребно, те према томе ни господари и чифлик - сајбије нису могли с правом отуда никаквог одвојеног прихода имати.

Члан 39

Исто тако наређења овог закона не односе се на ненасељене чифличке земље као ни на

16

остала непокретна имања у ново-ослобођеним пределима, са којима господари могу по својој вољи располагати. (Види чл. I закона о суђењу и о законима, по којима ће се судити у присаједињеним пределима, од 31. децембра 1878. збор. 34. стр. 71).

Члан 40

До времена, када је српска власт у ново-ослобођеним пределима настала, основани приватно-правни одношаји у тим пределима, за случајеве, где једном лицу припада земља а другом зграда, расправљаће се према чл. I закона од 31. децембра 1878 о суђењу и о законима, по којима ће се судити у присаједињеним пределима (зборн. 34. стр. 71), по досадањем у тим пределима правном обичају, а у колико тај обичај не би био известан, саображаваће се начелима нашег грађанског законика.

Члан 41

Чланови окружних комисија и вештаци, који по овом закону буду радили, имаће на дан у име дијурне по 6 динара, а чиновници добиће још и подвоз по закону о чиновницима. Дијурну ову као и подвоз чиновника, изузимајући случајеве, предвиђене чланом 18. овога закона, у којима иста дијурна пада на терет једне или друге

интересоване стране, платиће општине, у којима се налази имање, за које се накнада по овом закону буде одређивала.

Члан 42

Ближа правила за извршење овог закона прописаће министри правде и финансије. Они се у исто време овлашћују, да недостатке, који би се у овом закону појавили, допуне и нејасности објасне.

Члан 43

Закон овај почеће важити од 1. априла 1880. године.

Препоручујемо Нашим министрима правде и финансије, да закон овај обнародују и о извршењу се његовом старају; властима заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

3. фебруара 1880
у Нишу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
министр правде,
Стојан Ј. Вељковић с. р.

Министар правде,
Стојан Ј. Вељковић с. р.
Министар унутрашњих дела,
Јак. Туцаковић с. р.
Министар финансије,
Илија Маргетић с. р.

